

עניינים תוכן

3.....	מבוא
5.....	פרק 1 - כתיבת ביוגרפיה
9.....	פרק 2 : תקופה ראשונה – 1963-1964, הגעה לאיראן
12.....	פרק 3 : תקופה שנייה – 1964-1978- החיים באיראן עד המהפכה האיראנית
19.....	פרק 4 : תקופה שלישית – 1978-1979, המפכה האיראנית
21.....	פרק 5: תקופה רביעית - 1979-1982, הגירה לא"י וגיוור
23.....	סיכום
25.....	ביבליוגרפיה
27.....	נספחים

מבוא

"המפכה האסלאמית" באיראן התרחשה בשנת 1979 וטרפה את הקלפים עבור רבים מהתושבים שהתגוררו באיראן, במיוחד התושבים הזרים. המהפכה גרמה לשינויים ניכרים במשטר, הן במדיניות החוץ והן במדיניות הפנים של המדינה, שינויים אלו השפיעו רבות על חיי היום יום של התושבים ומהלך חייהם, וכמובן על ההחלטות שלהם. היהודים שחיו במדינה עת התרחשה במהפכה אם בקהילות יהודיות ואם בבודדים, סבלו מהתנכלויות ומהתנהגות עוינת כלפיהם אשר לא היו רגילים לה כל זמן מגוריהם באיראן. (Price, 212-213, 2019)

אמנדה מלמד, בחורה לא יהודייה ממוצא אנגלי, הנשואה לגבר יהודי ממוצא פרסי ולהם היו שלושה ילדים, התגוררה באיראן עת פרצה המהפכה, וגם לפני כן כ-10 שנים בעיר טהראן. אמנדה חוותה את איראן לפני המהפכה ואחרי המהפכה. למרות העובדה שהיא וילדיה אינם יהודיים, על פי המסורת היהודית, הם חוו מספר פעמים התנכלויות בשל מוצאם זה והחליטו לעזוב את ביתם ולהגר לארץ ישראל. כמובן שהיציאה מהארץ הוגבלה על ידי הרשויות בעקבות השינויים בשלטון באותה עת והם היו צריכים לעשות זאת בזריזות וללא הכנות מראש.

בעבודת חקר זו בחרתי לבחון את הקשר בין שני נושאים, האחד ממבט של מאקרו והאחר במבט של מיקרו. אבדוק האם ניתן למצוא קשרים בין חייו הפרטיים של אדם מסוים לבין הזמן ההיסטורי בו הוא חי ואם כן מה הם? אמנדה מלמד היא סבתי שתחיה, אימה של אמי, בתקופת ילדותי שמעתי הרבה סיפורים אודות חייה, אך רק כאשר בגרתי והתרחבה דעתי יכולתי להבחין שחייה שזורים בחירות והחלטות קיצוניות אשר השפיעו על מסלול חייה והובילו אותה להיות האדם שהיא כיום, אשת משפחה, אם, רעיה, סבתא וחברה ואשר משפיעים גם עלי בהיותי נכדתה.

שאלת המחקר: האם הבחירות וההחלטות של אמנדה מלמד הושפעו מהתקופה בה היא חייה? כיצד? מבנה העבודה:

בפרק הראשון אציג סקירה ספרותית בנוגע לכתובה ביוגרפיה היסטורית, רקע היסטורי לסוג הכתיבה הזו, מה המאפיינים העיקריים שלו, מדוע הוא נחוץ וחשוב בחקר היסטוריה, מה הקשיים בכתיבה כזו וכדומה.

כותבי הביוגרפיות נתקלים פעמים רבות בתגובות מזלזלות מצד היסטוריונים אשר חושבים שביוגרפיה זהו סגנון כתיבה שאינו תואם לזמננו אומרת אניטה שפירא (1991). כמו כן אין המלצות רבות לתלמידים לפנות לתחום מחקר זה מכיוון שהוא אינו נחשב מדעי.

בפרק זה אציג את כל הגישות והשינויים שעברו על סוג מחקר זה לאורך השנים גם בהקשר של קבלת התחום כענף מחקרי חשוב.

את גוף העבודה אחלק ל-4 תקופות חיים היסטוריות מרכזיות:

המחקר מוצג במבנה של ביוגרפיה תוך כדי שילוב הקטעים ההיסטוריים הרלוונטיים לתקופה מתוך הספרות. כל תקופה נבחרה בשל היותה נקודת מפנה בחייה של אמנדה מלמד או מפני התרחשות היסטורית משמעותית באותה עת. תקופה

1963-1964 - נישואי אמנדה והמעבר לאיראן - בחלק זה גם אציג בקצרה אודות אמנדה, המקורות שלה והעבר שלה עוד לפני ההיכרות עם בעלה רהים והמעבר לאיראן. וכן אציג גם רקע היסטורי כללי אודות איראן והיחסים שלה עם המערב וכמובן אודות השלטון באותה תקופה.

פרק 1 - כתיבת ביוגרפיה

בפרק זה אציג את תהליך כתיבת הביוגרפיה בישראל ובאופן כללי, כיצד התפתח תחום זה ומדוע, מה המאפיינים המרכזיים שלו, מה הקשיים שעומדים בפני מי שכותב ביוגרפיה ומה היתרונות המחקריים של תחום זה בכל הקשור לכתיבה היסטורית.

ביוגרפיה הינו מונח יווני המשלב – חיים וכתובה (ביו – גרפיה), המשמעות שלו היא כתיבה אודות תולדות חייו של אדם מסויים, דהיינו – סיפור חיים של אדם, אמיתי או בדיוני, לרוב אדם שחי במציאות. הכתיבה הביוגרפית היא לרוב מאוד מפורטת ואינטימית, היא לא עוסקת בעובדות יבשות או היסטוריות, אלא במחשבות ורגשות. כתיבה זו מאפשרת לקורא להכיר את עולמו של הגיבור מפנים ומבחוץ (אלישע, 110, 2005).

הביוגרפיות הראשונות הידועות לנו נכתבו אודות מלכים מוכרים – בבל, מצרים, אשור סין וכדומה. הביוגרפיות בעיקר הציגו את ההישגים של המלכים ופחות את אישיותם הפנימית. גם בתנ"ך ישנן ביוגרפיות המשתלבות בסיפורים, מלכי ישראל, נביאים ו-12 השבטים (חלמיש, 264, 2014). הכנסייה הקתולית בתקופה של ימי הביניים גם כן כתבה ביוגרפיות במטרה ליצור מאגר על האישים של העולם הנוצרי, לתעד את חייהם, מחשבותיהם ורגשותיהם של כמרים, קדושים ואפיפיורים. מטרת הביוגרפיות היה לעודד אנשים להכיר את אותם אנשי דת להתחבר אליהם וכך להמיר את דתם לנצרות. לקראת סוף ימי הביניים החלו להופיע ביוגרפיות על גיבורי חברה – לוחמים, אבירים, מלכים, משרתי מלכים. הידועה מבניהן הייתה "מותו של ארתור" (תומאס מלורי) המתארת את חייו של המלך ארתור ואבירי השולחן העגול. בתקופה שלאחר מכן – רנאסנס החלו לכתוב ביוגרפיות על פשוטי עם, אישים לא מוכרים, כמו משוררים, סופרים, ציירים וכדומה (ליבלים, עמ' 33, 1977).

עד למאה ה-21, לא ראו בכתיבה ביוגרפית כלי מחקרי או ספרות אקדמית. על כך כותב דן צלקה בספרו "צריך ביוגרפיות" (1973, עמ' 170): "ביוגרפיות: צירוף של היסטוריה ורומן, מחקר ודמיון [...] לביוגרף צריכות להיות תכונות של סקרנות ואהבת האדם, הוא צריך להיות מסוגל להעריך ולהאזין אותו על עצם קיומו רק כך יוכל לכתוב באופן שיגע בלב הקוראים. כמו כן עליו לדעת באופן בסיסי את עיקרי הפסיכולוגיה כדי שיוכל להבין ולהסתכל על חייו של אדם בצורה יותר נרחבת. אך הסקרנות והחיפוש אחר הפרטים הקטנים אינם מספיקים, לביוגרף צריכה להיות מיומנות בבחירת העובדות החשובות ביותר לשם הכרת הדמות באופן האובייקטיבי ביותר".

הביוגרפיה ההיסטורית נשענת על מחקר היסטורי רציני ולכן היא חייבת להסתמך על מקורות ראשוניים כמו ראיונות, מכתבים ותיעוד מקורי של ספרות מדעית – כתבות, מחקרים, מאמרים. השימוש בביוגרפיה ככלי מחקר היסטורי רווח בענפים שונים במדעי הרוח והחברה בשנים האחרונות, בענפים כמו פסיכו – היסטוריה מהוות הביוגרפיות של אישים בני הזמן נושא מרכזי. באנתרופולוגיה, החל משנות ה-70, היו שיטות ביוגרפיות חלק חשוב מהחקירה האתנוגרפית,